

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

ÚSTAV SPECIÁLNĚPEDAGOGICKÝCH STUDIÍ

Eliška Graciasová

3. ročník – prezenční studium

Obor: komunikační techniky

**Aspekty fyzického a psychického zneužívání žen v partnerském
vztahu.**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: **Mgr. Lucie Křeménková Ph.D**

Olomouc 2011

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V.....

dne

Podpis autorky

Poděkování

Chtěla bych poděkovat své vedoucí bakalářské práce Mgr. Lucii Křeménkové Ph.D., dále Policii ČR a domovu pro matky s dětmi v Jihomoravském kraji.

OBSAH

ÚVOD	6
I TEORETICKÁ ČÁST	7
1 DOMÁCÍ NÁSILÍ.....	8
1.1 Definice domácího násilí.....	8
2 FORMY DOMÁCÍHO NÁSILÍ	11
2.1 Psychické násilí.....	11
2.2 Fyzické násilí.....	12
2.3 Sexuální násilí.....	13
2.4 Ekonomické násilí.....	14
3 CHARAKTERISTIKA OBĚTI.....	15
4 CHARAKTERISTIKA AGRESORA	18
4.1 Typy násilníků.....	19
5 POMOC OBĚTEM DOMÁCÍHO NÁSILÍ	21
5.1 Možnosti obětí domácího násilí.....	21
5.2 Postup při práci s klientkou.....	22
5.3 Policie v kontaktu s domácím násilím.....	23
5.4 Jak může policie pomoci.....	24
5.5 Sara dn.....	25
II VÝZKUMNÁ ČÁST	26
6 CÍLE VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ	27
6.1 Výzkumné otázky.....	27
7 VÝZKUMNÝ SOUBOR.....	28
7.1 Domov pro matky s dětmi.....	28
8 VÝZKUMNÁ METODA.....	30
8.1 Případová studie.....	30
8.2 Narativní rozhovor.....	31
8.3 Pozorování.....	31
9 PREZENTACE ZÍSKANÝCH DAT.....	32
9.1 Kasuistika 1.....	32
9.2 Kasuistika 2.....	35

10 DISKUSE	39
ZÁVĚR.....	41
SEZNAM LITERATURY	42
SEZNAM PŘÍLOH.....	45

ÚVOD

S domácím násilím se setkáváme poměrně často, ať už se jedná o články v tisku, televizní noviny nebo příběh kamarádky u sklenky vína. Jedno mají tyto informace společné, nikdy nás nenechají chladnými. Nedávno jsem zaslechla rozhovor dvou mladých žen v kavárně, které úsměvně řešily své neshody s partnerem. Úsměvné se jevily do té doby, než jsem zaslechla: „On mě sem tam umí zbít, ale asi mi neumí jinak dokázat, že mě má rád.“ V ten moment jsem si kladla otázku, v čem je chyba.

V dětství si vytváříme určitý pohled na to, jak má naše budoucí rodina fungovat. Každý rodič dává lásku najevo jinak, stejně tak to platí také v partnerských vztazích a proto je mým cílem bakalářské práce odpovědět si na otázku, proč ženy zůstávají nadále s agresorem a také, nesou – li si s sebou následky?

Setkala jsem se s mnoha názory na domácí násilí, jak z pohledu mužů, tak i žen. Nejčastější reakce mužů je taková, že si o to žena koledovala, protože je hysterická. Ženy pro změnu tvrdí, že když mají krásný dům a tři děti, dá se to se zatlými zuby zvládnout. Těžko může někdo soudit něco, co sám nezažil. Já se pokusím alespoň nastínit problematiku domácího násilí a zodpovědět si otázku, která mě napadla tenkrát v kavárně.

I TEORETICKÁ ČÁST

1 DOMÁCÍ NÁSILÍ

Domácí násilí se objevuje ve všech společenských skupinách bez ohledu na rasu, věk, vzdělání a styl života.

1.1 Definice domácího násilí

Násilí všeobecně je vnímáno jako akt, který nějakým způsobem poškozuje oběť, což zahrnuje jak útoky fyzické, tak i psychické a sexuální. (Hamplová a kol., 2003).

Vaníčková se o násilí vyjadřuje jako o jednání, které druhou osobu poškozuje a je přirozenou součástí života, jak tomu nasvědčují celé dějiny lidstva. Až změna životních a kulturních podmínek nám pozměnila pohled na násilí a to především v rodině (Vaníčková, 1995).

Právní teorie pak rozlišuje násilí absolutní, kdy složka vůle u oběti zcela chybí a vylučuje vlastní jednání oběti a násilí kompulzivní, které nemá za cíl vyřadit vůli oběti, ale působí na její psychiku s cílem přinutit ji, aby se podrobila nátlaku, jemuž oběť odolává jen s obtížemi, neboť násilí bude pokračovat tak dlouho, dokud se oběť nepodvolí (Voňková, Huňková a kol., 2008).

Časté je násilí uvnitř rodin a týká se všech rodinných vztahů. **Násilí mezi partnery** je označováno jako násilí intimní. Je třeba brát v potaz, že rodina není vždy místem bezpečí. Ublíží-li osoba druhé účelně, není si sama vědoma újmy, kterou druhé osobě způsobuje. Domácí násilí je tedy trestným činem, ať je páčáno na veřejnosti, nebo v soukromí (Voňková, Huňková a kol., 2008).

Bentovim (1998) uvádí, že rodina je soukromou institucí, která je schovaná před očima a často i pravidly společnosti. Násilí páchané na dospělém jedinci bývá často bez povšimnutí a je označováno jako soukromá záležitost rodiny. Může se také objevit takzvaná cykličnost násilí, neboli mezigenerační přenos násilí, kdy je hrubé násilí partnera k partnerce skrz ni přenášeno na děti.

Veškeré násilí, které probíhá za zdmi domova označujeme, jako domácí násilí. Může směřovat nejen k partnerům a manželům, ale i ke starým lidem, dětem a zdravotně postiženým. Vyskytuje se v případech, kdy lze konstatovat nerovnováhu moci. Především Domácí násilí není možné zaměňovat s partnerskou hádkou či rozepří (Čechová, 2006).

Důležitou roli při domácím násilí hraje čas, který spolu rodina tráví. Čím častěji je spolu, tím větší je riziko konfliktů. Konfliktům také napomáhá nezaměstnanost a nízký příjem v rodině (Bentovim, 1998).

Partnerské násilí je také označováno jako násilí intimní. Naznačují tomu diskuse, má-li být pod pojmem domácí násilí zahrnuto také týrání dětí. Přesto, že má tato oblast jak právní, tak mimoprávní specifika, je možné jej v širším slova smyslu do domácího násilí zařadit (Voňková, Hunková a kol., 2008).

Čechová uvádí, že pojem domácí násilí označuje fyzické, psychické a sexuální násilí mezi blízkými osobami, které se odehrává zpravidla v soukromí, je opakované a má eskalující tendenci. (Čechová, 2006).

Dle Čírtkové (2008) se o domácím násilí hovoří zhruba 40 let. Na konci 70. let bylo násilí vnímáno jako projev, kterého se dopouštějí muži na ženách. Čírtková uvádí, že: „Domácí násilí již není synonymem pro partnerovo týrání ženy, ale je definováno jako opakované, dlouhodobé a zpravidla eskalující násilí fyzického, psychického, sexuálního, sociálního a ekonomického rázu, které vytváří jednoznačně asymetrický vztah a vede ke stabilnímu rozdělení rolí na násilnou a ohroženou osobu (Čírtková, 2008, s. 9).“

Také v manuálech postupů a principů služeb v zařízeních pro matky s dětmi je definováno domácí násilí. Pod tímto pojmem si lze představit útok na lidskou důstojnost, v mnohých případech ohrožuje zdraví oběti i její život samotný (Krpálková, 2004).

Gjuričová uvádí, že násilí páchané na ženách je častým jevem. Na počátku vztahu si však žena nevybírá násilného muže, ale muže, který svou potřebu neustále kontrolovat ženu odůvodňuje láskou k ní (Gjuričová, 2000).

Zabýváme-li se násilím, které je páchané na ženách, je nezbytné si položit otázku, jaké místo zastává **agresivita** v životě člověka a odkud se agresivita bere. Proč je člověk agresivní? Z biologického hlediska je agresivita součástí přirozeného genetického vybavení jedince (Vaníčková, 1995).

Podle Nováka pocity agrese k životu člověka patří a partnerský život není výjimkou. Potlačená agresivita se může transformovat tak, že se projevuje skrytě. Může se třeba jednat o přehnanou starostlivost pachatele vůči oběti (Novák, 2006).

Agrese tedy poukazuje na to, že jako lidé nejsme jen kulturní, ale také přírodní bytosti. Antropologové, psychologové a sociologové zdůrazňují, že agrese se vždy projevuje v určitých souvislostech a kontextu. Lze tedy souhlasit s názorem, že agresivní chování je vrozeno. Odlišná je také tolerance násilí ve společnostech (Gjuričová, 2000).

Právě násilí vyvolává v jedinci agresi. Agresí je myšleno úmyslné násilné jednání, jejímž účelem je ubližovat.

Společenské vědy posuzují agresi následně:

- Z pohledu sociologie je násilí vyvoláno nepříznivými sociálními jevy.
- Psychologie popisuje agresi jako patologický způsob interakce mezi jedinci vzájemně, či mezi jedincem samotným a společností.
- Psychiatrie uvádí agresi jako deviaci.

V psychologickém slovníku je agresivita popsána jako útočné jednání vůči druhé osobě stejného druhu tedy vnitrodruhová, nebo útočné jednání vůči druhé osobě jiného druhu. U člověka se může především jednat o trvalejší povahový rys nebo příznak duševní poruchy (Hartl, Hartlová, 2000).

Obecně lze domácí násilí shrnout, jako násilné chování v párovém soužití. Prostřednictvím své moci vyvolává násilná osoba v týrané osobě strach a obavu. Domácí násilí má mnoho podob, jako jsou podoby fyzické, psychické, sexuální a ekonomické (Voňková, Huňková a kol., 2008).

2 FORMY DOMÁCÍHO NÁSILÍ

Násilí v rodině popírá obraz toho, jak by měla běžná rodina fungovat. Záleží také na jaké osobě a místě je násilí páčáno. Ve většině případů se jedná o násilí, které se odehrává za zdmi domova (Voňková, Huňková a kol., 2008).

Domácí násilí má mnoho podob, které se v mnoha případech vzájemně prolínají. Nejčastější kombinací se kterou se oběti setkávají je kombinace násilí psychického a fyzického. To však neznamená, že zbylé formy můžeme nechat bez povšimnutí.

Je třeba brát v potaz, že jakmile muž ženě ublíží, pravděpodobně to udělá znovu, bez ohledu na to, co slibuje, nebo jak moc ho to zprvu trápí. Mnohem snazší je o odchodu hovořit, než to skutečně udělat. Odchod vyžaduje nejen odvalu, ale především finance.

Ženy odradí partnery od násilí tím, že je hned po prvním projevu opustí. Nějaký čas pobudou u rodičů nebo známých, ale později se k partnerovi vrátí. Opustí-li žena načas partnera poté, co jí ublížil, není jisté, že ji později neublíží znovu (Benedikt, 1985).

Pastor uvádí, že s různou formou domácího násilí se v partnerském vztahu setkal každý šestý občan naší republiky, kdy se nejčastěji jedná o ženy (Pastor, 2007).

2.1 Psychické násilí

Souvisí s násilím fyzickým, nebo se může odehrávat samostatně. Psychické násilí je obtížně dokazovatelné z důvodu, že psychické problémy, které oběť má, nejsou na první pohled zřejmé. Jedná se o ponižování, vyhrožování, vzbuzování strachu, nesmyslné příkazy, zastrasování a izolace od přátel (Krpálková, 2004). Zastrasováním je na mysli křik, týrání zvířat oběti, nebo vyhrožování, jak vlastní sebevraždou, tak i vraždou oběti a jejich dětí. Citovým týráním se agresor snaží vyvolat pocit viny oběti za danou situaci (Voňková, Huňková a kol., 2008).

Neexistují viditelné stopy a svědkové mají tendenci omlouvat akt jako pouhé konfliktní, nebo vášnivé vztahy mezi dvěma povahově narušenými jedinci (Marie France Hirigoyenová, 2002).

Vymezit čistě psychické domácí násilí není jednoduché. Musí se jednat o opakované slovní projevy agrese. Rozhodující je především úmysl agresora (Čírtková, 2008).

K projevům psychického násilí patří také sociální izolace, kdy partner zakazuje oběti styk s příbuznými a přáteli. Partner také rozhoduje o běžných úkonech života oběti, jako je oblékání, nebo telefonování (Voňková, Huňková a kol., 2008).

Veškeré domácí násilí začíná slovním týráním. I přesto, že psychické násilí nepřejde do násilí fyzického, tak stále se o násilí jedná.

O slovní násilí se jedná v momentě kdy:

- Partner při konfliktu nevede diskusi, ale hádá se. Volí věty, které začínají slovy: nemáš pravdu, nejsi normální nebo ty mlč.
- Partner zpochybňuje pocity ženy tím, že vše zveličuje a je přecitlivělá.
- Partner na ženu svaluje vinu za jakýkoliv konflikt.
- Partner místo požádání volí rozkazy.

Mnozí z nás se někdy zachovali dle výše uvedených bodů, avšak o slovní násilí se jedná v případě, že je opakované a ve vztahu se stalo pravidlem (Marrewa, 2002).

Psychické násilí je mnohdy horší než násilí fyzické z důvodu, že snižuje sebevědomí a sebeúctu oběti, která si z tohoto důvodu často vytváří silnou vazbu k pachateli (Pastor 2007).

2.2 Fyzické násilí

Je nejvíce viditelné, neboť zpravidla zanechává stopy, jako jsou modřiny, jizvy, popáleniny a zlomeniny. Jedná se o bolestivé brutální útoky, které s sebou nesou riziko ublížení na zdraví a v extrémních případech jde o přímé ohrožení života. Mezi projevy fyzického násilí patří bití, píchání ostrými předměty, pálení, řezání, trhání vlasů a podobně (Krpálková, 2004).

Domácí násilí také může zahrnovat i méně obvyklé fyzické akty. Existuje mnoho dalších způsobů fyzického násilí, kterým mohou být ženy vystaveny, jako například:

- Žena je donucena být ve studené lázni a násilník ji drhne kůží do krve.
- Žena musí nehybně sedět a násilník na ni plive.
- Žena je přinucena k požití drog.
- Agresor zamačkává cigarety na kůži oběti.

Z tohoto důvodu se také používá termín „domácí týrání“, neboť lépe vystihuje skutečnou šíři celého problému (Conwayová, 2007).

Vyčerpávání oběti je také jedno z druhů fyzického násilí, kdy násilník přikazuje oběti práci, která je nad její síly. Oběti je také mnohdy odpírán spánek a potrava (Voňková, Huňková a kol., 2008).

Prvotním indikátorem toho, že muž jednou použije fyzické násilí je slovní napadení. Nejedná se ovšem o jediný varovný signál. Ohrožena může být žena také v případě, že partner již v minulosti někoho týral a nyní partnerce vyhrožuje násilím (Marrewa, 2002).

2.3 Sexuální násilí

Patří mezi časté formy násilí mezi partnery, které je hůře rozpoznatelné, neboť také nezanechává stopy a odehrává se v intimním prostředí beze svědků. Ve vyhrocených případech mohou být svědky také děti. Za sexuální násilí považujeme nucení k sexuálním praktikám, znásilnění a podobně (Krpálková, 2004).

Sexuální zneužívání je systém vytvářející trauma. Sexualizace je traumatická reakce, která je charakteristická pro osobu, která s aktem nesouhlasí (Bentovim, 1998).

Znásilnění je jakýkoliv sexuální akt k němuž je jedinec přinucen. Po znásilnění následuje zničující pocit. Tento pocit nenastává pouze u vaginálního znásilnění, ale také při vynuceném orálním, či análním sexu. V partnerství není zcela jasné, kdy se jedná o pohlavní styk a kdy o znásilnění. Mnoho žen je schopno dosvědčit, že se svým partnerem souložily, i když samy nechtěly, především z důvodu že partnera raní, nebo se mu znelíbí.

Aby partner přinutil ženu k pohlavnímu styku, užívá jiný druh násilí a nechová se tak surově, jako cizí muž, zřejmě z důvodu, že se oběť tolik nebrání. Dochází k fyzickému napadení ženy zbitím, nebo výhrůžkou, že půjde za jinou ženou (Pastor, 2007).

Z jakého důvodu muži znásilňují své ženy nejsou zcela jasné, proto jsou výklady jejich chování plně dohadů. Existuje několik teorií o jejich motivaci:

- Partner svoji ženu vnímá jako osobu, která nemá právo odmítat jeho sexuální návrhy. Zastává názor, že se s vámi může milovat z důvodu, že mu patříte.
- Partner zastává celkově negativní postoj k ženám, na kterých si sexuálním násilím vybíjí zlost.
- Partner cítí ohrožení a má potřebu upevnit svou pozici. Znásilněním chce prokázat, že on je pánem.
- Partner je přesvědčen, že ženu zajímají jiní muži a znásilněním si chce ženu opět podmanit.
- Partner není schopen oddělit sex od násilí a právě násilný sex ho vzrušuje nejvíce.

- Partner není schopen také rozlišit lásku a sex a proto je přesvědčen, že odmítáte-li sex, nemilujete ho (Pastor, 2007).

Ženy, které jsou v partnerském vztahu pouze zneužívány a ne bity, nemusí znásilnění za zneužívání považovat z důvodu, že se cítí natolik provinile za odmítnutí partnera, že je ani nenapadne se proti znásilnění ohradit (Benedikt, 1985).

Na pozoru je třeba být před mužem který:

- Donutil partnerku k pohlavnímu styku.
- Milování si užívá zejména tehdy, kdy sexuální styk partnerku viditelně neuspokojuje.
- Nutí partnerku do praktik, které jí nejsou příjemné.
- Vyhrožuje partnerce násilím. I přesto, že to doposud neudělal, může tak učinit.
- Je přehnaně majetnický a žárlivý (Marrewa, 2002).

2.4 Ekonomické násilí

O ekonomické násilí se jedná v momentě „drží-li partner ženu neustále ve finanční tísní, oslabuje ji. Znamená to, že žena musí žádat partnera o peníze, kdykoliv něco potřebuje, čímž mu zadává příčinu k tomu, aby ji kritizoval a vytýkal jí její potřeby či přání. Oběť tak ztrácí možnost dělat věci sama, bez partnerova vědomí. Kvůli nedostatku peněz není schopna opustit domov či vyhledat pomoc.“(Conwayová 2007, s.18).

Dle Krpálkové (2004) se domácí násilí dotýká základních potřeb ženy, jako je strava, bydlení, ošacení. Zahrnuje i zákaz docházení do zaměstnání.

Obětem je převážně zakazováno najít si zaměstnání, nebo do něj dokonce docházet. Oběti je přidělováno pouze kapesné a nemá přístup k rodinným příjmům (Voňková, Huňková a kol., 2008).

Nejsnadnější radou v prevenci domácího násilí je vybrat si především toho správného partnera. Dokonce i ve správně fungujícím vztahu může partner zareagovat tak, že je jeho jednání vnímáno ženou jako týrání. Důležité je partnera neomlouvat a jeho jednání nepřehlížet. Je důležité dát zřetelně najevo, že jeho jednání bylo nepřijatelné a žena ho nehodlá tolerovat (Marrewa 2002).

3 CHARAKTERISTIKA OBĚTI

Ženy patří do skupiny osob spolu s dětmi a starými lidmi, která je nejvíce zranitelná a na které je domácí násilí nejčastěji pácháno. Obětí domácího násilí se může stát kterákoliv žena bez ohledu na věk, vzdělání nebo styl života (Voňková, Macháčková a kol., 2004).

Ocitne-li se žena v kruhu dlouhodobého násilí, snižuje se její sebevědomí a zvyšuje pocit strachu, především v případě, nemá-li žena dost podpory. I v případě, že se ženy snaží vyhledat pomoc, nebývají vždy úspěšné (Gjuričová, 2000).

Na svět nepřicházíme jako sebevědomí lidé. První hodnocení o vlastní osobě posloucháme nejdříve od rodičů, kdy se s hodnocením ztotožňujeme. Sebevědomí není neměnné a proto, žije-li žena vedle partnera, který ji opakovaně ponižuje, postupně sebejistotu ztrácí. Se ztrátou sebevědomí souvisí také pocit viny, kdy se si žena vytvoří domněnku, že jedná-li s ní druhá osoba špatně, zřejmě je to z důvodu, že osobě provedla něco špatného a nebo ona sama je špatná (Matějková, 2009).

Partnerský vztah, kde se objevuje domácí násilí, patří mezi nejzávažnější manželský stresor. Zprvu je žena zahlcována láskou, postupem času je však považována za mužův majetek (Voňková, Macháčková a kol., 2004).

U žen, které se staly obětmi domácího násilí se objevují nejrůznější psychické problémy. Rozpoznat týranou ženu bývá obtížné, zvláště skrývá-li svou situaci. Mnohdy se za násilí v rodině stydí a popírá ho (Krpálková, 2004).

Matějková uvádí, že pocit studu se u oběti objevuje skoro pravidelně a vychází z pocitu, že žena není schopna od partnera odejít, nebo že by se okolí od partnera dozvědělo, jak je žena neschopná a dalo by za pravdu partnerovi (Matějková, 2009).

U obětí, na kterých je domácí násilí pácháno dlouhodobě, se můžeme setkat s takzvaným **Stockholmským syndromem**, kdy mezi násilníkem a obětí vznikne emocionální vztah a oběť se identifikuje do jednání násilníka. Snahou je se podvědomě zavděčit, čímž chrání svůj život (Voňková, 2004).

Dle Pastora se jedná především o paradoxní náklonnost k násilníkovi, kdy oběť věří slibům, že se partner napraví (Pastor, 2007).

Stockholmský syndrom vzniká v momentě, kdy se oběť cítí být v ohrožení života. Ocitne-li se v bezvýchodné situaci a je-li v kontaktu pouze s agresorem, nebo obdobně postiženými obětmi, kterými bývají především děti. Čím déle přetrvává žena ve svazku s násilníkem, tím hůře lze odejít. Oběť se postupně propadá do závislosti na agresorovi.

Reakce partnera jsou nevypočitatelné, dochází ke střídání období lásky a ubližování. Čím vyhocenější je chování partnera, tím častěji dochází k závislosti oběti (Krpálková, 2004).

Častý je také **syndrom týrané ženy**, který je charakteristický přetrvávající vazbou k agresorovi a zatajování příčin zranění. Vnější okolí nedovede pochopit, proč dospělá týraná žena partnera neopustí. Neznalost problematiky pak vede k tomu, že chování oběti je vysvětlováno pomocí falešných mýtů, například tím, že ženě se násilí líbí (Čírtková, 2008).

Syndrom týrané ženy lze přirovnat dle Krpálkové (2004) k takzvaným sebedestruktivním reakcím, mezi které se řadí:

- Popření viny agresora, kdy oběť násilníka omlouvá a hledá okolnosti, které měly vliv na násilí. Jedná se především o alkohol, nemoc a ztráta zaměstnání.
- Zlehčování následků, kdy žena popírá závažnost situace, násilí minimalizuje, zlehčuje Odmítnutí pomoci v případě je-li žena dlouhodobě týrána, zastává názor, že z její situace není východiska a proto se k partnerovi opakovaně vrací.
- Vnímání reality, kdy žena vnímá realitu zmanipulovaným způsobem. Vytváří si vlastní teorie. Obviňuje sebe, jako příčinu partnerovy agrese a jako důvod uvádí její nedokonalost (Krpálková, 2004).

U žen, které prožily domácí násilí, převládá především pocit nespravedlnosti, kdy má žena nedostatek informací především o prevenci domácího násilí. Dále se může jednat nedostatek informací v oblasti soudního líčení a podobně. Ženy také mohou cítit ponížení v momentě, kdy je s nimi nevhodně jednáno u výslechu nebo v nemocnici. Může se také jednat o nevhodnou reakci blízkého okolí. Okolí má právě tendence se oběti vyhýbat z důvodu, že neví, jak se k oběti správně zachovat. Oběť však tyto změny vnímá a trpí pocity izolace (Marková, Venglářová, Babiaková, 2006).

Přestože se reakce žen na kterých je páčáno násilí liší, lze vymezit základní oblasti projevů chování žen. Typické jsou následující skupiny příznaků:

- Žena prožívá pocity studu, viny, strachu, smutku, a zablokování vlastních negativních emocí.
- Týrané ženy ztrácejí schopnost se přirozeně chovat, vystupuje-li vůči nim druhá osoba agresivně.

- U ženy nastávají změny v postojích a v hodnocení vlastní osoby, ostatních lidí, světa. Patří sem sebeobviňování, nedůvěra v možnosti řešení, generalizovaná víra, že svět je nebezpečné místo a naučená bezmoc.
- Vyskytují se poruchy spánku, pokles imunity, narušení kognitivních procesů, které se projevují neschopností reálně vyhodnotit nebezpečí (Čírtková, 2008).

4 CHARAKTERISTIKA AGRESORA

Domácí násilí je především doménou mužů.. Jedná se především o partnera s nízkou sebedůvěrou. Čím nižší sebedůvěru partner má, tím vyšší je jeho agresivní chování. Agrese může být u muže vyprovokována i mírným jednáním druhé strany, především bude-li se jednat o otázku sexu, či financí (Voňková, Macháčková a kol., 2004).

V mnoha případech násilných vztahů má muž absolutní moc a kromě násilného chování svou autoritu prosazuje také tím že:

- Je živitel rodiny, který dochází do zaměstnání a tím pádem nebude nijak pomáhat, jak v domácnosti, tak i v péči o děti.
- Veškeré rozhodnutí ohledně financí rozhoduje právě on a žena obdrží pouze příspěvek na domácnost.
- Rozhoduje, jakou školu budou navštěvovat děti, či kam pojedou na prázdniny.
- Trvá na tom, že pouze on bude řídit rodinný vůz (Conwayová 2007).

Laická veřejnost má představu o pachateli domácího násilí, jako o nevzdělané a primitivní osobě, kterou lze rozeznat od slušného člověka. Domácího násilí se ale dopouští také jedinci, kteří ve svém okolí vystupují jako úspěšní lidé (Čírtková, Vitoušová a kol. 2007).

Základ agresivního chování tvoří také popírání a bagatelizování situace.

Mezi nejčastější reakce agresora patří:

- Ale prosím tebe, proč brečíš, vždyť to bylo jen poplácání z lásky
- Každý se čas od času přestane ovládat.
- Vůbec to nebylo úmyslné, žena spadla ze schodů a ona to moc dobře ví.
- Žena mě provokovala
- I kamarádi bijí své ženy a já před nimi nechci vypadat jako měkkota (Conwayová, 2007).

Právě tyto taktiky slouží k podpoření agresora ve víře, že jeho chování bylo oprávněné a proto v něm může nadále pokračovat. Agresor se také snaží omluvit své chování tím, že oběť kritizuje z důvodu, že si nemůže pomoci a návaly agrese má

z důvodu, že je žena špatná hospodyně, nebo nedokáže vyžít z financí, které jí muž dává z důvodu, že je chamtivá (Conwayová, 2007).

4.1 Typy násilníků

Sklony k agresi lze nejnázorněji vyjádřit dle typologického pojetí, kdy se snažíme postihnout určité soubory vlastností, které jedince vybavují vyšším rizikem, chovat se agresivně. Reálný obraz chování je především kombinací různých typů násilníků. Přesto je možné snadno zjistit převahu jedné typologické složky sklonu k agresi nad ostatními komponentami a to zejména u násilníků, jejichž projevy agrese se pohybují v extrémnějších polohách (Čermák 1999).

Přehled typů násilníků je důležitý především pro praxi, kdy je relativní možnost si odpovědět na otázky, kdo je násilník a čím je u něj násilné chování motivováno a proč se násilník opakovaně dopouští násilí na svých blízkých.

Psychologické teorie osobnosti rozlišují druhy faktorů, kdy se jedná především o temperament, zkušenost z dětství, vazbu k druhé osobě, neschopnost ovládat vlastní hněv a postoj vůči ženám a násilí celkově. U násilných osob se vyskytují také kombinace těchto faktorů.

Prvním typem násilníka je **osoba dvojí tváře**, kdy se násilník chová jinak na veřejnosti k druhým a jinak doma ke své partnerce. Partneři, kteří se chovají hrubě i mimo domov jsou považováni za násilné osoby celkově. Domácí násilí je úzce spojeno se **závislostí** na drogách, alkoholu nebo automatech, kdy je partner agresivní především po požití látek, nebo naopak při abstinenci (Čírtková, 2008).

Conwayová uvádí, že vždy nemusí být podmínkou, že muž napadá ženu pouze po požití alkoholu. Napadení může nastat i tehdy, není-li muž pod jeho vlivem. Díky alkoholu pachatel ztrácí zábrany a dává snadněji průchod svým násilným sklonům (Conwayová, 2007).

Agresivní chování se může také projevit u mužů, kteří žijí s pocitem, že jejich postavení je nižší, než by mělo být. Jedním z hlavních důvodů pocitu **méněcennosti** agresora je:

- Vyšší vzdělání partnerky a lepší uplatnění v zaměstnání.
- Nezaměstnanost agresora.

Muž se dostane do situace, kdy je vystaven stresu a vnitřním rozporům s kterými se dokáže vyrovnat pouze agresivním chováním (Conwayová, 2007).

Pachatel má také tendence své jednání **zlehčovat**. Násilí popisuje, jako hádku, neshodu či konflikt. Svůj čin se snaží také ospravedlnit tak, že příčinou jeho jednání byl alkohol, žárlivost a podobně (Szczepaniková, Žáková, Langhansová, 2004).

Jedinci, pro které je charakteristická snadná vznětlivost, či výbušnost, náleží do skupiny **reaktivního typu násilníka**. Takový jedinec ztrácí kontrolu nad svými reakcemi a právě tento typ se v problematice domácího násilí objevuje nejčastěji (Čermák 1999).

5 POMOC OBĚTEM DOMÁCIHO NÁSILÍ

Otázkou je, zda-li oběť o pomoc opravdu stojí. Mnohdy nastávají situace, kdy je oběti pomoc poskytnuta a i přesto ji odmítne. Velkou roli zde hraje také špatná informovanost nejen obětí, ale i celé společnosti. Pomoc ženě, která se stala obětí domácího násilí má dvě základní rozdělení. Prvním je pomoc sociálně-psychologická, která se odehrává zejména na půdě azylových domů a poraden. Druhá pomoc spočívá v trestním řízení proti pachateli (Voňková, Huňková a kol., 2008).

Oběť vyhledává pomoc v průměru po šesti letech života v násilí a to především v době, kdy se jí jedná o život (Pastor, 2007).

Právě rodina by měla být první na koho se žena s pomocí obrátí, ale ne vždy tomu tak je. Mnohdy je to právě rodina, která ženu přemlouvá, aby s partnerem zůstala (Matějková, 2009).

5.1 Možnosti obětí domácího násilí

Domácí násilí má tendence k zvyšování a četnosti intenzity. Hrozí-li ženě nebezpečí, je třeba pro ni i děti zajistit bezpečí. Je třeba respektovat situaci, že se žena k partnerovi opět vrátí z důvodu, že cítí zodpovědnost za děti, ale také za násilného muže. Jedná se o emočně intenzivní vztah. Účinnou může být také párová terapie, kdy lze očekávat dobrých výsledků v momentě, nejedná-li se o násilí dlouhodobé a příliš závažné (Gjuričová, 2000).

Rozhodne-li se oběť od agresora odejít, je důležité si zprvu promyslet, zda-li je nějaká možnost náhradního bydlení. V případě, že žádná jiná přijatelná možnost není, připadají v úvahu **azylové domy**, které jsou určeny osobám ohroženým domácím násilím bez věkového omezení. Je vhodné zařízení předem zkontaktovat a bydlení si předem zajistit (Krpálková, 2004).

Azylové domy zajišťují bezpečné prostředí formou ubytování, nezbytnou materiální pomoc a doprovod na úřady, soudy a policii. Podporu sebedůvěry a samostatnosti

Délka pobytu je smluvně stanovena na 1-2 měsíce s otevřenou možností prodloužení až na jeden rok. Prodloužení pobytu se děje na vlastní žádost klientky (Krpálková, 2004).

Pravidla pro přijetí do zařízení:

- Písemná žádost o přijetí s krátkým zdůvodněním.
- Platné dokumenty týkající se klientky a jejich dětí (Krpálková, 2004).

Klientka opouštějící azyl, by měla mít tyto dovednosti:

- Orientace ve společnosti a využití možností, které společnost nabízí.
- Využití místní dostupné pomoci, jako jsou nejrůznější poradny.
- Zodpovědnost a soběstačnost (Krpálková, 2004).

V případě náhlého opuštění bydliště je třeba ihned kontaktovat **krizové centrum** a oběť bude umístěna na krizové lůžko. Pobyt trvá maximálně 7 dnů. Centrum vytváří přiměřené podmínky a zajišťuje klid a bezpečí. V případě fyzického zranění je pořízena fotodokumentace a zajištěno ošetření. Z důvodu ochrany klientky je u vchodu instalováno kamerové zařízení a napojení na místní policii v případě potřeby (Krpálková, 2004).

Krizová centra nabízí s cílem získání psychické stability pomoc osobám v krizi formou:

- Poradenství a zprostředkování dalších služeb.
- Psychologických a v některých případech též psychiatrických služeb.
- Pomoc při sestavení krizového plánu.
- možnost využití krizového lůžka¹.

5.2 Postup při práci s klientkou

Při práci s obětí domácího násilí je nutné dodržovat ochranná opatření, jako je povinnost striktně dodržovat mlčenlivost o jejích osobních údajích.

Cílem je klientku na pobyt připravit, získat o ní co nejvíce informací. Ze získaných informací se mapuje situace, ve které se klientka nachází. Konečné rozhodnutí

¹ Zdroj : Brožura Krajské ředitelství policie Jihomoravského kraje, 2008.

o přijetí by mělo být vždy na samotném personálu zařízení. O přijetí na krizové lůžko rozhoduje pracovník, který je za danou konkrétní službu zodpovědný (Krpálková, 2004).

Klientka přichází po kontaktu s krizovým centrem, na doporučení poradny, nebo ji přivádí policie bezprostředně po aktu domácího násilí. Po celou dobu přípravy na pobyt je klientka a její děti v péči sociálního garanta, který klientku doprovází. V této fázi se zjišťuje skutečný stav klientky a jejich dětí, rodinná anamnéza po případě předchozí pokusy situaci řešit.

Základním předpokladem pro společnou práci s klientkou je její motivace ke změně. (Krpálková, 2004).

5.3 Policie v kontaktu s domácím násilím

Domácí násilí patří v České republice do kategorie trestných činů, kdy pachatel zůstává dobrovolně na místě činu. Naopak oběť je ta, kdo prchá z domu bez financí a hledá útočiště u příbuzných a v azylových domech. Právě policie má při řešení problému násilí v rodině důležitou roli. Je převážně první institucí, na kterou se oběť obrací (Szczepaniková, Žáková, Langhansová, 2004).

Policii vnímáme jako institut, kterým se dostává domácí násilí z privátního prostoru na veřejnost. Tvoří spolu s lékaři a sociálními pracovníky skupinu, díky které se informace o domácím násilí dostávají na veřejnost. Včasná reakce policie může být v případě domácího násilí životně důležitá. Zásah policie je u většiny případů prvotním zásahem k dalšímu postupu v šetření problému domácího násilí (Voňková, Huňková a kol., 2008).

Rozlišujeme tři situace, kdy se policie ocitne u domácího násilí:

- Výjezdy na tísňová volání, kdy se jedná se o akutní variantu.
- Přijímání trestního oznámení zpravidla v přímém kontaktu s poškozenou osobou.
- Vyšetřování závažného násilného trestného činu mezi blízkými osobami, které sdílely či sdílejí společný byt či dům (Voňková, 2005).

Policisté jsou povinni poskytnout pomoc každému, kdo se na ně s žádostí o pomoc obrátí. Zakročí v momentě, kdy k násilné situaci již přišlo, nebo tehdy, jde-li o takové projevy, kdy pachatel vyhrožuje usmrcením.

Policisté jsou oprávněni požadovat vysvětlení od zúčastněných osob nebo svědků (Voňková, 2005).

5.4 Jak může policie pomoci

Nezbytné je včasné zajištění důkazů především, jedná-li se o fyzické násilí. V případě nutnosti policie doprovodí ženu k lékaři a poskytne kontakty na azylové domy (Voňková, Huňková 2008).

Mezi další možnosti patří:

- Přerušit bezprostřední fyzické násilí, rozbíjení předmětů, a ohrožení dětí.
- Za splnění zákonných podmínek může krátkodobě omezit násilnou osobu na svobodě, popřípadě ji vykázat ze společného obydlí.

Dle zákona č. 273/200²8 Sb., o Policii České republiky „Vykázání trvá po dobu 10 dnů ode dne jeho provedení. Tuto dobu nelze zkrátit ani se souhlasem ohrožené osoby. Podáním návrhu na vydání předběžného opatření podle občanského soudního řádu 12) v průběhu vykázání se doba vykázání prodlužuje do dne nabytí právní moci rozhodnutí soudu o tomto návrhu.“

Vykázaná osoba je povinna:

- a) opustit neprodleně prostor vymezený policistou v potvrzení o vykázání,
- b) zdržet se vstupu do prostoru podle písmene a),
- c) zdržet se styku nebo navazování kontaktu s ohroženou osobou,
- d) vydat policistovi na jeho výzvu všechny klíče od společného obydlí, které drží.

Policista vykázanou osobu poučí o následcích neuposlechnutí výzvy podle písmene d) 13).

- přijme oznámení, nebo provede vlastní šetření
- v případě trestného činu zahájí trestné stíhání, v případě přestupku předá přestupkové komisi
- podá informace o místech pomoci

² <http://www.policie.cz/clanek/preventivni-informace-institut-vykazani.aspx>, 28. 3. 2011.

Vykázání násilníka přispívá k ochraně oběti před dalšími útoky. Zákon uvádí, že násilník je vykázán tehdy, hrozí-li, že nastanou nebezpečné útoky proti druhé osobě. Při vykazování násilníka z bytu by měla být policie obezřetná a zákon použit pouze v situacích, kdy se jednalo o tvrdou formu psychického týrání, nebo o fyzické napadení (Čírtková, 2008).

5.5 Sara dn

Jedná se o diagnostickou metodu určenou především policistům, kteří se dostanou do prvního kontaktu s osobou ohroženou domácím násilím. Obsahuje 15 strukturovaných otázek na rizikové faktory, z nichž pět odhaluje rizikové faktory u násilné osoby v aktuálním vztahu, dalších pět umožní rychle zjistit rizikové faktory opět u násilné osoby v rámci obecných sklonů k násilí, tj. násilných projevů na veřejnosti. Posledních pět otázek pomáhá zjistit rizikové faktory týkající se zranitelnosti osoby ohrožené domácím násilím. K využití metody sara dn³ je nutné dostatečné množství vstupních informací. Při práci policistů půjde například o čerpání z poznatkových databází a z poznání situace na místě.

V případě, že na místě zákroku identifikuje situace jako domácí násilí doporučuje se položit katalog otázek (viz příloha č. 1)

Otázky jsou orientačním vodítkem a slouží k rychlému a správnému rozhodnutí o dalším postupu. Otázky se pokládají v souvislosti s aktuálním incidentem. K vyhodnocení se užívá vlastní úvaha vyšetřujícího policisty.

³http://www.donalinka.cz/redaction.php?action=showRedaction&id_categoryNode=463, 28.3. 2011.

II VÝZKUMNÁ ČÁST

6 CÍLE VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

Přesto, že se o domácím násilí hovoří stále častěji, můžeme ho i nadále řadit do skupiny témat, které jsou pro společnost tabu.

Cílem bylo nahlédnout do osudů žen a pochopit, co tyto ženy prožívají. Množství žen, které požádají o pomoc se zvyšuje, ale stále je tady skupina obětí, které o svém trápení mlčí. Především psychické násilí patří mezi násilí, které je obtížně odhalitelné a o to častěji zanechává dlouhodobé až celoživotní následky, především psychického rázu a proto je mým cílem výzkumu pozorování obětí, částečná analýza jejich životního příběhu a srovnání následků domácího násilí.

6.1 Výzkumné otázky

Cíle a otázky výzkumné části byly zvoleny na základě studia odborné literatury a prvních kontaktů s ohroženými ženami. U vybraných případů bylo možné v některých rysech sledovat podobnost, avšak konkrétní mechanismy řešení těchto situací, případně důvody setrvání v partnerství s agresorem byly odlišné. Například některé ženy zůstávají s partnerem jen kvůli dětem, jiné nemají kam jít a mnohé si dodnes na tuto otázku nedokáží odpovědět. Cílem předkládané výzkumné části je, na základě analýzy případových studií, odpovědět na následující:

- **Výzkumná otázka č. 1:**
Odnáší si oběť profil partnera již z dětství?
- **Výzkumná otázka č. 2:**
Z jakého důvodu oběť partnera po prvním náznaku násilí neopustila?
- **Výzkumná otázka č. 3:**
Byla oběť ve svém rozhodnutí odejít od agresora něčím ovlivněna?
- **Výzkumná otázka č. 4:**
Co oběť prožívala během vztahu s agresorem?
- **Výzkumná otázka č. 5:**
Jaké psychické a fyzické následky si neslo soužití s agresorem?

7 VÝZKUMNÝ SOUBOR

Pro realizaci výzkumných otázek bylo nutné získat příběhy žen, které se staly oběťmi domácího násilí. Pro získání informací byl kontaktován domov pro matky s dětmi⁴, kde byl poskytnut osobní rozhovor s obětí domácího násilí. Při sběru dat bylo nutné vyrovnat se s řadou problematických situací, které však, vzhledem k povaze šetření, bylo možné očekávat. Jednalo se především o tyto aspekty:

- Strach z narušení anonymity klientky.
- Klientky si nepřály hovořit o minulosti.
- Celková nedůvěra k cizí osobě.

Z těchto důvodů pak byla zvolena i další možnost, jíž byl rozhovor s osobou, která nepobývá v domově pro matky s dětmi. Spolupráce byla, co se týče poskytnutých informací, kvalitnější a po informační stránce přínosnější. Pravděpodobným důvodem byl bližší vztah se zkoumanou osobou.

Výzkumným souborem jsou tedy dvě ženy (viz tabulka č. 1), které se staly oběťmi domácího násilí s tím rozdílem, že pomoc díky svým podmínkám hledaly každá na jiném místě.

Tabulka č. 1 Popis zkoumaných osob

Jméno	Jana	Dana
Věk	38 let	49 let
Vzdělání	Střední ekonomická škola	Střední průmyslová škola
Stav	rozvedená	rozvedená
Počet dětí	5	2

7.1 Domov pro matky s dětmi

Domov pro matky s dětmi,⁴ ve kterém mi byly poskytnuty informace, se nachází v Jihomoravském kraji a působí již od roku 1992. Posláním domova je poskytnout ubytování těhotným ženám a matkám s dětmi. Ženám je poskytnuto ubytování v bytové

⁴ Domov pro matku s dětmi a také vybrané klientky si při spolupráci nepřáli sdělovat bližší informace o názvu, místě a jménech domova, či klientů. Jména byla z tohoto důvodu změněna.

jednotce a to nejdéle po dobu jednoho roku. Bytová jednotka odpovídá přirozenému prostředí. Domov poskytuje bytových jednotek šest.

Do kontaktu jsem přišla se všemi ženami především formou pozorování. Rozhovor mi poskytla pouze jedna žena, se kterou jsem se při svém pobytu na praxi sblížila.

8 VÝZKUMNÁ METODA

Jako výzkumná metoda bylo zvoleno výzkumné šetření spadající do kvalitativních metod, jenž svých výsledků nedosahují pomocí statistických přístupů. Z množství metod byly zvoleny následující postupy: případová studie, narativní rozhovor a pozorování (podrobněji viz dále).

Kvalitativní výzkum je chápán některými metodology jako pouhý doplněk kvantitativního výzkumu, jiní ho uvádí jako protipól.

V klasickém případě vybírá kvalitativní výzkumník na začátku výzkumu téma a k němu výzkumné otázky. Práci kvalitativního výzkumu lze přirovnat k práci detektiva. Výzkumník vyhledává a rozebírá jakékoliv situace a vytváří z nich závěry (Hendl, 2008).

„Kvalitativní výzkum je proces hledání porozumění založený na různých metodologických tradicích zkoumání daného sociálního nebo lidského problému. Výzkumník vytváří komplexní, holistický obraz, analyzuje různé typy textů, informuje o názorech účastníků výzkumu a provádí zkoumání v přirozených podmínkách“ (Hendl, 2008, s.48).

8.1 Případová studie

S kvalitativním výzkumem jsou spojovány základní přístupy, mezi které řadíme výzkum pomocí případové studie. Jedná se o detailní výzkum malého množství případů. Je v ní shromažďováno velké množství informací od jednoho nebo malého množství jedinců. Případová studie je přirovnávána k mikroskopu, kdy její hodnota závisí na dobrém zaostření případu. Hendl, 2008).

Typy případových studií rozlišujeme podle sledovaného případu. Jedná-li se o podrobný výzkum, kdy pozornost věnujeme například minulosti. Mluvíme o takzvané **osobní případové studii**, kdy je zkoumána příčina která má s minulostí vztah. O historiích života hovoříme v momentě, kdy se jedná o zachycení celého života. **Studie komunity** zkoumá jednu, či více komunit ve městech. Mnohdy je zkoumáno i město samotné. Zkoumají-li se sociální skupiny hovoříme o studiu sociálních skupin. **Studium organizací a institucí** zkoumá firmy, školy a jiné organizace.

Zkoumání programů, událostí, rolí a vztahů je studie je zaměřena na určitou událost. Jedná se o analýzu konfliktů, stereotypů a interakce (Hendl, 2008).

8.2 Narativní rozhovor

Narativním rozhovorem se rozumí zcela volné vyprávění, ke kterému je jedinec povzbuzován. Narativní rozhovor je rozdělen do **čtyř fází**, kdy se zprvu jedinec stimuluje. Důležité je získat důvěru klienta. Druhá fáze obsahuje příběh, který nám klient vypráví. Je třeba dát najevo, že není třeba ve vyprávění kam spěchat. Po ukončení vyprávění nastává třetí fáze, kterou nazýváme kladení otázek. Kladením otázek si ujasňujeme získané informace. Nejsme-li s příběhem zcela srozuměni, pokládáme zobecňující otázky typu proč (Hendl, 2008).

Získané informace rozhovorem mohou být nedostatečné z důvodu, že ne vždy povíme to, co si ve skutečnosti myslíme. Nejvážnějším komunikačním problémem je přesvědčení, že slova mají stejnou povahu, jako reálné předměty, které nás obklopují. (Ferjenčík, 2000).

8.3 Pozorování

Pozorování je součástí kvalitativního výzkumu. Jednání a chování jedinců bývá cílem prakticky každého výzkumu, který se týká jedince, nebo celé skupiny. Pozorovat projevy lidí je zcela normální. Pozorováním lze potvrdit výsledky pomocí rozhovoru, ale lze jej také využít jako hlavní metodu výzkumu (Hendl, 2008).

Pozorování je a také dlouho zůstane základní metodou získávání dat a to nejen v psychologii. Především v kvalitativním výzkumu je pozorování jednou z nejpropracovanějších metod.

Nejpřirozenějším typem pozorování je zkoumat událost, aniž bychom do ní přímo zasahovali. Spontánnost našeho chování se mění ve chvíli, kdy se cítíme být pozorováni. Když lidé vycítí, že je jejich chování předmětem kontroly, bude často jejich chování nepřirozené.

Základní **chybou pozorovatele** je jeho snaha porozumět z jakých vnitřních pohnutek vychází chování pozorované osoby. Zajímá ho především prožívání dané osoby. Jedinec se může usmívat a nemusí tomu tak být ve skutečnosti. Toho všeho by si měl být pozorovatel vědom (Ferjenčík, 2000).

9 PREZENTACE ZÍSKANÝCH DAT

V této části předkládám informace zjištěné prostřednictvím narativního rozhovoru, které byly následně uskupeny do podrobné případové studie⁵. Kasuistiky žen jsem získala formou narativního rozhovoru. Jedná se o celkem dvě případové studie, jež jsou uvedeny dále. V jejich závěru budou poskytnuty odpovědi na výzkumné otázky. Je nutné připomenout, že se jedná o kvalitativní výzkumné šetření, jehož výsledky nelze většinou více generalizovat a je třeba mít na zřeteli, že při prezentaci výsledků jde vždy spíše o pohled daného výzkumníka na zkoumanou problematiku a osoby na výzkumném šetření participující.

9.1 Kasuistika 1

Jméno:	Jana	Věk:	38 let
Vzdělání:	Střední ekonomická škola	Stav:	rozvedená
Počet dětí:	5		

Paní Jana se narodila na vesnici. Se svými třemi sourozenci prožila krásné dětství. Jana: „*Maminka byla úžasná, ale s tátou už to bylo horší, měl raději hospodu, než nás.*“

Po absolvování střední školy šla Jana pracovat do Prahy, kde se v devatenácti letech vdala a po půl roce se jí narodila dcera. Když byl dceři rok, obdrželi s manželem podnikový byt a narodil se jim syn. Jana: „*Ale bohužel představa manželství pro mého muže byla taková, že přišel z práce, najedl se, potom seděl u televize a večer v hospodě.*“ Po osmi letech manželství Jana požádala o rozvod.

Po čase se začala scházet s mužem o dvanáct let starším. Jana: „*Říkala jsem si, že je starší a rozumnější.*“ Ale bohužel po sedmiletém soužití, kdy se jim narodila dcera se synem se jejich vztah rozpadl. Zůstala sama se čtyřmi dětmi ve dvoupokojovém bytě, daleko od rodiny. Byla na mateřské dovolené a peníze si přivydělávala na brigádách. Na jedné takové se seznámila s mužem romské národnosti.

Jana: „*Bylo mi 35 let a zamilovala jsem se jako pubertačka.*“ Všichni známí ji od vztahu s mužem odrazovali. Jana: „*Ale já neviděla a neslyšela.*“ Nevadilo jí, že je partner nezaměstnaný. Věřila, že ho nikde nechtějí zaměstnat kvůli romské národnosti.

⁵ Jména týraných žen byla z důvodů ochrany dat změněna.

A tak se dohodli, že do práce půjde Jana a partner zůstane doma, což mu šlo dokonale. Jana: *„Celý den jsem byla v práci a když jsem přišla domů, bylo navařeno, uklizeno a i děti byly spokojené.“* Bohužel tento ideální vztah vydržela půl roku, než Jana otěhotněla. Nutno dodat, že byla ještě stále zamilovaná a hlavně věřila všemu, co jí partner pověděl. Postupem času začaly mizet různé předměty z bytu, především vše, co se dalo zpeněžit. Jana: *„Vysvětlil mi to tak, že má dluhy z dřívějšíka, které musí splatit.“* Partner začal údajně docházet do zaměstnání, ale výplatu Jana nikdy neviděla. Zjistila, že propadl automatům a chtěla vztah ukončit. Jana: *„A v tom momentě začal teror.“* Vyhrožoval, že Janu zabije. Fyzicky napadal ji i děti. Druhý den Janu přesvědčoval, že je všechny miluje a chce udržet rodinu pohromadě. Časem se vztah soužití s partnerem zhoršovalo. Přišli o byt a měli mnoho půjček, které neměli z čeho splácet. Jana: *„Hrozně jsem se ho bála a především jsem se bála o naše děti, že by byl opravdu schopný nás zabít.“* Také se bála zůstat sama. Jejich společný syn otce zbožňoval a tak se přes to všechno snažila udržet rodinu pohromadě.

Zlom nastal ve chvíli, kdy si Janu zavolali do školy, kde jí ředitel oznámil, že starší syn si stěžuje na bití od svého nevlastního otce. Zavolala svému bratrovi, který se právě rozváděl a měl volný třípokojový byt. Jana: *„Domluvila jsem se s ním na tajném útěku, aby můj partner netušil, kde jsme.“* Vše bylo naplánováno do detailu. Jana podala výpověď v práci a děti odhlásila ze školy. Jana: *„V den D, když odešel k lékaři jsem sbalila základní věci do dvou cestovních tašek, děti vyzvedla ze školy a odjeli jsme.“* Partner několikrát denně volal, vyhrožoval, prosil a přemlouval, ale Jana neprozradila, kde se nachází. Přes to všechno žila ve strachu. Našla si práci, podnájem a děti přihlásila do školy. Asi po třech měsících partner Janu s dětmi vypátral. Měl zajištěnou práci v Praze a přemlouval Janu, aby se vrátila. Jana: *„A bylo na chvíli, než měl úraz a musel zůstat doma.“* Po půl roce byla situace opět stejná a Jana partnera vyhodila. Začalo vyhrožování. Společného syna neustále někam odvážel a Jana netušila kam. Jana: *„Hledali jsme ho i s policií, už jsem netušila kudy kam.“* Sousedka Janě poradila, aby se zkusila zeptat na azylovém domě pro matky s dětmi a vyšlo to. Nastěhovali se do azylového domu, kam muži nesmí. Jana: *„Jsme tady spokojeni a dáváme se psychicky do normálu. Nebojíme se, že nám v noci někdo vykopne dveře a začne vše na novo.“*

V příběhu Jany je patrné, že se jednalo především o psychické násilí, které probíhalo formou vyhrožování a manipulací s nejmladším synem. Četnost výhrůžek se zvyšovala v momentě, kdy se oběť bránila odchodem. Agrese stoupala také v momentě, kdy byl agresor nezaměstnaný. Zlomová situace nastala u Jany v momentě, kdy agresor fyzicky napadal nejen ji, ale i děti. Jana momentálně pobývá v azylovém domě.

Výzkumná otázka č. 1:

Odnáší si oběť profil partnera již z dětství?

Jana ve svém rozhovoru zmiňuje, že vztah s matkou v dětství byl ideální na rozdíl od vztahu s otcem, který měl podle Janiných slov raději hospodu než ji. Také u soužití s prvním mužem uvádí, že jeho první cesta z práce vedla domů a druhá do hospody. Představa o fungování rodiny byla tedy velmi podobná, jak u otce Jany, tak také jejího prvního muže. Po rozvodu s prvním mužem se Jana začala scházet se starším partnerem v domnění a ve víře, že bude vzhledem ke svému věku vyspělý a rozumnější, ale ani tento vztah nevydržel. Třetí partner sice nepropadl závislosti na alkoholu, ale na automatech.

Výzkumná otázka č. 2:

Z jakého důvodu oběť partnera po prvním náznaku násilí neopustila?

V prvním manželství to byla dokonce Jana, která požádala o rozvod, avšak s přibývajícím roky a partnery ztrácela sílu. Ohled začala brát také na děti, kterým nechtěla neustále brát rodinu a zázemí. U posledního partnera věřila v nápravu především z důvodu, že jeho negativní chování střídala snaha a starost o rodinu, kterou Jana u předešlých partnerů nezpozorovala. Velkou roli hrál také silný citový vztah společného syna k otci.

Výzkumná otázka č. 3:

Byla oběť ve svém rozhodnutí odejít od agresora něčím ovlivněna?

Zlom nastal u Jany ve chvíli, kdy agresor napadal nejen ji, ale i děti. Jednalo se také o vyhrožování zabitím.

Výzkumná otázka č. 4:

Co oběť prožívala během vztahu s agresorem?

U Jany to byl především strach, který ji dokonce donutil od agresora uprchnout a skrývat se u bratra.

Výzkumná otázka č. 5:

Jaké psychické a fyzické následky si neslo soužití s agresorem?

Následkem soužití s posledním mužem byly dluhy, díky kterým Jana přišla o byt. Psychické následky nesou také děti Jany, které jsou v rukou psychologa.

9.2 Kasuistika 2

Jméno:	Dana	Věk:	45 let
Vzdělání:	Střední průmyslová škola	Stav:	rozvedená
Počet dětí:	2		

Paní Dana vyrůstala ve velkém městě jako nejstarší ze tří sourozenců. Matce se narodila v pouhých sedmnácti letech a jejich vztah nebyl příliš harmonický. Dana: *„Jako nejstarší ze sourozenců jsem musela se vším pomáhat a byly na mě kladeny obrovské nároky.“* Otec nebyval často doma a samotná matka na všechny tři děti nestačila. Dana: *„Často jsme slyšeli větu typu: Jen počkejte, až přijde táta z práce.“* Dana propadala pocitu, že není pro rodiče stejně dokonalou, jako její mladší bratr. Bratr byl úspěšnější ve sportu a byl Daně mnohdy předhazován. Dana: *„Máma třeba upekla koláč a já měla s mladší sestrou zakázáno ho jíst z důvodu, že byl pro bratra, až se vrátí ze závodů.“* I přesto, že byla ve škole premiantkou se málo kdy zavděčila.

Svého bývalého muže potkala v sedmnácti letech. Dana: *„Chodili jsme na stejnou školu a tam se také potkali.“* Manžel ještě před svatbou odešel na vojnu, ze které Daně poslal dopis s tím, že je nakažený virem kapavky a je si jistý, že ho nakazila právě Dana. Dana: *„Věděla jsem, že byl mým jediným partnerem a proto jsem ho neměla jak nakazit.“* Doma se to Dana bála povědět. Budoucího muže už všichni znali a brali jako člena rodiny. Dana: *„Cítila jsem, že když to doma povím, svedou rodiče vinu na mě, že je to můj problém, koho jsem si našla.“* Po čase se muž vrátil z vojny a konala se svatba. Do narození první dcery Dana nepozorovala nic zvláštního, možná jen to, že manžel občas požil větší množství alkoholu. Dana: *„Věřila jsem, že narození dcery muže změní.“* Ve střízlivém stavu se manžel choval jako každý muž, byl pracovitý a k Daně i dceři se choval pěkně.

Zlom nastal v momentě, kdy v opilosti Danu shodil ze schodů. I tehdy se Dana se bála o problému povědět rodičům. Po čase začal manžel více pít. V opilosti Danu

ponižoval a fyzicky napadal. Nastalo nekonečné období omluv a nadávek. Po pěti letech manželství Dana po druhé otěhotněla. Dana: *„Stejně jako u první dcery jsem doufala, že se muž změní.“* Opak byl pravdou. Po narození druhé dcery si postavili dům a přestěhovali se na vesnici. Dany druhé těhotenství bylo rizikové a její vztah s tchyní nijak růžový. Dana: *„Pro mou tchyni jsem nikdy nebyla dokonalou nevěstou pro syna a dávala mi to často pocítit. Navíc k mému rizikovému těhotenství nepřistupovala optimisticky a se slovy, že se dítě stejně zdravé nenarodí mi kradla věci z výbavy pro druhé.“* Daně se však narodila zdravá dcera a život manželů pokračoval dál. Dana: *„Na venek jsme působili jako spořádaná rodina a tou jsme i byli do chvíle, než se manžel opět napil.“* Manžel nebyl typ člověka, co se jde napít do hospody, pil převážně doma. V alkoholovém opojení Danu fyzicky a slovně napadal. Mnohdy se svědky hádek stávaly i děti. Dana: *„Když byly menší řekla jsem jim, at jdou zpět do postele, že si jen tak s tatínkem hraje, ale když byly starší zřejmě tušily, co se děje.“* Dana chtěla na jednu stranu muže opustit, ale na druhou nechtěla brát dětem otce. Vždyť když nepil byl dokonalý muž i otec. Stále věřila, že jednou s pitím přestane. Starší dcera jednou přišla za Danou a naznačila jí, že se má s otcem rozvést. Dana si uvědomila, že celou dobu udržovala něco s čím možná ani děti nesouhlasily. Sebrala odvalu a požádala o rozvod. Netušila však, že pravé peklo teprve nastane. Manžel začal hrdě bojovat. Z domu si odvezl všechnen nábytek a odstěhoval se. Dana: *„Vše jsem si tehdy půjčovala od známých. Dům byl sice v prodeji, ale do té doby jsme někde zůstat musely.“* Jednoho večera se Dana vracela autem z práce a volala děti, aby ji pomohly s nákupem. Než se stihla vzpamatovat, vtrhl za ní do auta manžel a začal ji surově být. Napadl i starší dceru. Dana: *„Byl z něj cítit alkohol a pořád si sahal do kapsy, bála jsem se, že má zbraň.“* Teror přerušil až soused, který zavolal policii. Na schodech se našla injekční stříkačka s benzínem. Dana: *„Nechci ani tušit, na co to měl.“* Než policie dorazila, muž stihl odejít se slovy, že ji i děti zabije. V ten moment si Dana uvědomila, že vše mohlo dopadnout mnohem hůř. Dnes žije společně s dětmi a novým partnerem na místě, kde našly nový domov. Jeden blok však Daně zůstal, nesnese, když jde z jejího nynějšího partnera cítit alkohol.

U Dany se jednalo, jak o násilí psychické, tak i fyzické. Obojí však v momentě, kdy agresor požil alkohol. S partnerem oběť žila 20 let. Mezi faktory ovlivňující dlouhodobost násilí patří: obava z rodičů, snaha udržet rodinu pospolu, víra v partnerovu nápravu.

Výzkumná otázka č. 1:

Odnáší si oběť profil partnera již z dětství?

Otec Dany nepobýval často doma a alkohol mu také nebyl cizí, avšak nikdy po požití alkoholu nebyl agresivní, jako její partner. Díky pocitu méněcennosti, který si v dětství vypěstovala nebyla schopna rodiče požádat o pomoc a svěřit se se svým trápením. Její vztah s tchyní se podobal vztahu s matkou, pro kterou také nebyla dokonalá.

Výzkumná otázka č. 2:

Z jakého důvodu oběť partnera po prvním náznaku násilí neopustila?

Pro Danu byla na prvním místě rodina, kterou nechtěla za žádnou cenu ničit. Také neměla odvalu se obrátit na kohokoliv z rodiny. Její víra v manželovo odvyknutí byla silná, především proto, že muž sliboval, že podstoupí léčbu.

Výzkumná otázka č. 3:

Byla oběť ve svém rozhodnutí odejít od agresora něčím ovlivněna?

U Dany nastal zlom v momentě, kdy ji o odchod od manžela požádala vlastní dcera.

Výzkumná otázka č. 4:

Co oběť prožívala během vztahu s agresorem?

Dana především věřila, že manžel s pitím alkoholu přestane. Strach prožívala ve chvíli, kdy se dlouho nevracel z vinného sklepa, kde sám požíval alkohol. Až v rozvodovém řízení začala mít strach i o své děti, především po incidentu, který se odehrál, když s nimi již manžel nežil. Mladší dcera po škole zůstávala u známých, kde ji Dana spolu se starší dcerou vyzvedly a jely společně domů.

Výzkumná otázka č. 5: Jaké psychické a fyzické následky si neslo soužití s agresorem?

Následkem fyzického napadení, které se odehrálo v rozvodovém řízení byl třídenní pobyt Dany v nemocnici. Napadením především v části obličeje Dana přišla o část chrupu. Mladší dcera docházela přibližně rok k psychologovi.

10 DISKUSE

Domácí násilí je stále pro českou společnost tabu, především z důvodu nedostatečné literatury, která je přímo na téma domácího násilí zaměřena. Převážná většina literatury je pojata z právního hlediska. Je ženám poskytnut dostatek informací, které napomáhají až v momentě, kdy je chování partnera na hraně se zákonem a k případu je přivolána policie, kterou z největší pravděpodobnosti nepřivolá přímo oběť, ale sousedé. Ženy mají příliš málo informací k tomu, aby se dozvěděly, zda-li je jednání partnera vůči jejich osobě v normě, či ne.

Respondentky, které se staly obětí domácího násilí si zprvu nevěšimly ničeho, co by agresivní povahu partnera naznačovalo. Ženy uvádí, že se jednalo o klasické spory, ke kterým v manželství dochází. Důležitou roli zde zastává právě standard, jak by měla běžná hádka probíhat. Tento standard si ženy a také jejich partneři přinášejí z dětství a prostředí, ve kterém vyrůstali.

Pro výzkumnou část bakalářské práce byl zvolen kvalitativní výzkum, kterému je dle Hendla (2008) vytýkáno, že právě jeho výsledky představují sbírku osobních dojmů převážně z důvodu, že pracuje s omezeným počtem klientů a obvykle na jednom místě. Z tohoto důvodu vzniká zvlášť obecnování výsledků. Proto je také výsledek bakalářské práce velmi subjektivní především z důvodu, že se jednalo o klientky přibližně stejného věku a také vzdělání.

První respondentkou se stala Jana, která je ve věku 38 let. Během svého života prošla třemi partnerskými vztahy v jejichž průběhu vychovala pět dětí. Násilné chování se objevilo až u třetího partnera. Nyní se Jana i s dětmi nachází v domově pro matky, kde také probíhal rozhovor a byly mi poskytnuty informace o životě žen v domově. Druhou respondentkou se stala Dana, která je ve věku 45 let. S domácím násilím se Dana setkala v manželství s prvním mužem, se kterým žila 20 let. Pomoc v azylových domech nikdy nevyhledala a nyní žije s novým partnerem a mladší dcerou.

Výzkumné šetření probíhalo především formou narativního rozhovoru a v prostředí, které bylo klientkám příjemné. Ženy byly povzbuzovány k volnému vyprávění, které pro ně bylo zprvu obtížné, vzhledem k tomu, že komunikovaly s cizí osobou. Projev žen při rozhovoru byl z velké části klidný. Pouze v momentech, kdy ženy hovořily přímo o slovním, či fyzickém napadání, byla zřetelná změna dechu a také odlišnost v síle hlasu. Při rozhovoru bylo složité uchovat nestranný postoj a především se příliš necítit do respondentek.

Z rozhovorů s respondentkami bylo patrné, že o násilí dokázaly hovořit až v momentě, kdy se jich v současné době přímo netýkalo. Popisovali-li své pocity, které v minulosti prožívaly, jednalo se především o koloběh pocitů, jako je strach a naděje a proto nebyly schopny vyhledat pomoc.

U obou žen se partneři agresivně projevovali jen za určitých okolností a to především po požití alkoholu a nevyrovnaností se svou nezaměstnaností. Z tohoto důvodu měly ženy tendenci partnera omlouvat z důvodu, že k agresivnímu jednání docházelo jen za těchto příčin.

Násilí nezasáhlo pouze ženy samotné, ale také jejich děti, které si mnohdy nesou převážně psychické následky dodnes.

Výběr partnerů obou žen se odrážel z profilu, který si ženy nesly z dětství, kdy se rysy partnerů velmi podobaly rysům otců žen. U Jany se jednalo o vztah jejího otce k rodině, který po příchodu domů trávil čas u televizoru. S takovým jednáním se Jana setkala u prvního partnera. U Dany to byl vztah jejího otce k alkoholu. Stejný vztah se objevil také u jejího prvního partnera a právě alkohol byl, jak popisuje Dana největším zlem v jejich vztahu.

Obě ženy prožívaly v partnerském vztahu především strach z násilníka. Partneři byli agresivní pouze v momentě, kdy se ocitli ve špatné životní situaci, nebo požili alkohol. Návaly agrese potom střídalo cyklické období omluv a příznivého chování. Ženy se tedy točily v kruhu ze kterého nebylo úniku. Zlom nastal ve chvíli, kdy se do řešení zapojily i děti, které nechtěly nadále násilí snášet. Ženy dle tvrzení zůstávaly s partnerem především kvůli dětem a v konečném důsledku se ukázalo, že ne všechna zdání a rozhodnutí jsou správná.

Metoda, která byla zvolena k výzkumnému šetření, přinesla určitý počet informací, avšak vzhledem k počtu respondentek příliš podobných a zkreslených. Je pravděpodobné, že v případě, kdy by byl zvolen kvantitativní výzkum, byl by ochoten se otevřít větší počet klientek z důvodu, že by nedošlo k přímému kontaktu s výzkumníkem a byla by tím zajištěna větší anonymita.

ZÁVĚR

Rodinu si člověk nevybírání, ale životního partnera ano a i přes to, že se nám vztah z počátku zamilovanosti jeví jako dokonalý, nemusí tomu tak být napořád. Bakalářská práce byla zaměřena na skupinu týraných žen, které stejně jako ostatní ženy věřily v partnerství na celý život. O dlouhodobé partnerství se sice jednalo, ale jeho průběh nebyl ani z části takový, jaký si ženy v počátku vztahu vysnily.

Lidé řeší neshody v partnerství různým způsobem. Jedná se o rozchody, rozvody, nebo oddělená manželství. Mnozí ve vztahu setrvávají především kvůli dětem a majetku. I ženy, kterých se týkala výzkumná část ve vztahu zůstaly především kvůli dětem i přes hrůzu, kterou prožívaly.

Teoretické část bakalářské práce se zabývá definicí domácího násilí, kde je především zaměřena na agresivní chování u pachatele. Dále byla popsána jak prvotní pomoc ze strany policie, tak i následná pomoc azylových domů, kde byly získány informace a příběh klientky k výzkumné části.

Výzkumná část se soustředí především na pozorování klientek a rozhovor s nimi, který byl pro výzkum práce stejně důležitý.

Cíle, které byly stanoveny na počátku výzkumu, se podařilo splnit. Důležitý podíl, na splněný cílů, mají právě ženy, které byly ochotny podělit se o svůj příběh. Právě tyto reálné příběhy by mohly být přínosem pro ty ženy, které stále setrvávají v násilném vztahu a hledají cestu, jak uniknout.

SEZNAM LITERATURY

1. BENEDICT, Helena. *To není vaše vina : Jak se vyrovnat se sexuálním napadením*. One Woman Press, 2003. 374 s. ISBN : 80-86356-17-5.
2. BENTOVIM, Arnou. *Týrání a sexuální zneužívání v rodinách*. Praha : Grada Publishing, 1992. ISBN 80-7169-629-3.
3. CONWAYOVÁ, H. L. *Domácí násilí*. Praha : Albatros, 2007. 158 s. ISBN 978-80-00-01550-7.
4. ČECHOVÁ, Jitka, et al. *Pomoc obětem domácího násilí : Příručka určená pomáhajícím profesím*. Liga lidských práv, 2006. 34 s.
5. ČERMÁK, Ivo. *Lidská agrese a její souvislosti*. Ždár nad Sázavou : Fakta, 1999. 204 s. ISBN 80-902614-1-8.
6. ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2008, 150 s. ISBN 978-80-247-2207-8.
7. ČÍRTKOVÁ, Ludmila; VITOUŠOVÁ, Petra . *Pomoc obětem a svědkům trestných činů*. Praha : Grada Publishing, 2007. 191 s.
8. FERJENČÍK, Ján. *Úvod do metodologie psychologického výzkumu, jak zkoumat lidskou duši*. Praha: Portál, 2000. 256 s. ISBN 80-7178-367-6.
9. GJURIČOVÁ, Šárka ; KOCOURKOVÁ, Jana; KOHOUTEK, Jiří. *Podoby násilí v rodině*. Praha : Vyšehrad, 2000. 104 s. ISBN 80-7021-416-3.
10. HARTL P., HARTLOVÁ H., *Psychologický slovník*. Praha : Portál, 2000, 774 s. ISBN 80-7178-303-X.

11. HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum*. Praha : Portál, 2008, 359 s. ISBN 80-7367-040-2.
12. HIRIGOYEN, M. F. *Psychické násilí v rodině a v zaměstnání*. Praha : Nakladatelství věd ČR, 2002. 229 s. ISBN 80-200-0994-9.
13. KRPÁLKOVÁ, Jindřiška. et al. *Manuál postupů a principů služeb v zařízeních pro matky s dětmi, která pomáhají obětem domácího násilí*. Praha, 2004. 40 s.
14. MATĚJKOVÁ, Erika. *Řešíme partnerské problémy*. Praha : Grada Publishing, 2009. 144 s. ISBN 978-80-247-2338-9.
15. MARREWA, Al. *Nenechte si ubližovat*. Praha : Portál, 2002. 264 s. ISBN 80-7178-510-5.
16. MARKOVÁ, Eva; VENGLÁŘOVÁ, Martina; BABIAKOVÁ, Mira. *Psychiatrická ošetrovatelská práce*. Praha : Grada Publishing, 2006. 352 s. ISBN 80-247-1151-6.
17. NOVÁK, Tomáš. *Manželské a rodinné poradenství*. Praha : Grada Publishing, 2006. ISBN 80-247-1316-0.
18. PASTOR, Zlatko. *Sexualita ženy*. Praha : Grada Publishing, 2007. 204 s. ISBN 80-247-1989-4.
19. PIKÁLKOVÁ, Simona, et al. *Sociologické studie*. Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2004. ISBN 80-7330-054-0.
20. SZCZEPANIKOVÁ, Alice; ŽÁKOVÁ, Martina; LANGHANSOVÁ, Hana. *Jak jednat v případech domácího násilí*. Brno : Liga lidských práv, 2004. 24 s. ISBN 80-239-2207-6.
21. VANÍČKOVÁ, Eva, et al. *Násilí v rodině*. Praha : Karolinum, 1995. ISBN 80-85529-17-3.

22. VOŇKOVÁ, Jiřina. *Vaše právo! : první právní pomoc ženám, obětem domácího násilí*. Litomyšl : proFem, 2002. 75 s. ISBN 80-239-4025-2.
23. VOŇKOVÁ, J.; HUŇKOVÁ M. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha: proFem, 2004, s. 194. ISBN 80-239-2106-1.
24. VOŇKOVÁ, Jiřina; MACHÁČKOVÁ, Radka. *Domácího násilí : Právní minimum pro lékaře*. Praha : proFem, 2004. 62 s. ISBN 80-239-4026-0.
25. Brožura, krajské ředitelství policie Jihomoravského kraje, 2008.

INTERNETOVÉ ZDROJE:

1. Služba veřejnosti a prestižní povolání [online]. 2010 [cit. 2011-03-28]. Policie ČR. Dostupné z WWW: < <http://www.policie.cz/clanek/preventivni-informace-institut-vykazani.aspx> >.
2. Pomoc osobám ohroženým domácím násilím [online]. 2001 [cit. 2011-03-28]. Donalinka. Dostupné z <http://www.donalinka.cz/redaction.php?action=showRedaction&id_categoryNode=463>.

SEZNAM PŘÍLOH

1. Dotazník Sara dn.
2. Zákon o vykázáni z bytu.

ODDÍL 1

NÁSILÍ VE VZTAHU K BLÍZKÉ OSOBĚ

- 1) **Dopouští se násilná osoba závažného fyzického nebo sexuálního násilí?**
– např. fyzické útoky a sexuální násilí, pokusy o ně, použití zbraní
- 2) **Vyhrožuje závažným násilím, sděluje své násilné úmysly?**
– např. vyjadřuje vražedné nebo agresivní myšlenky, plány, ničí oblíbené věci ohrožené osoby
- 3) **Dochází ke stupňování fyzického/sexuálního násilí nebo výhrůžek a úmyslů ze strany násilné osoby?**
– např. zvyšuje se krutost, četnost nebo různorodost násilných činů, výhrůžek nebo úmyslů
- 4) **Porušuje násilná osoba příkazy soudu a jiná nařízení?**
– např. podmínky kauce, zkušební doby, podmínečného propuštění, trestu zákazu pobytu, společenské záruky, probace aj.
- 5) **Má násilná osoba názory a postoje, které schvalují násilí?**
– např. vyznává a omlouvá zneužívání moci a různé formy násilí, trpí chorobnou žárlivostí, má potřebu ovládat blízké osoby, zlehčuje nebo popírá dn

ODDÍL 2

OBECNÉ SKLONY NÁSILNÉ OSOBY K NÁSILÍ

- 1) **Dopouští se obecné kriminality?**
– jedná násilná osoba antisociálně na veřejnosti (tj. mimo domácí násilí), existují informace o takovém chování, je držitelem zbraně
- 2) **Jsou informace o problémech v předchozích vztazích?**
– měla násilná osoba problém vytvořit a udržet dlouhodobý důvěrný vztah (opakované opouštění partnera, násilí ve vztahu)
- 3) **Má násilná osoba pracovní nebo finanční problémy?**
– např. je dlouhodobě bez zaměstnání, často mění zaměstnání, má výrazné finanční obtíže
- 4) **Má násilná osoba problémy s toxikomanií a jinými závislostmi?**
– např. problémy spojené s užíváním nelegálních drog, alkoholu nebo předepsaných léků, s hráčkou závislostí např. na automatech
- 5) **Má násilná osoba problémy v oblasti duševního zdraví?**
– např. evidentní známky narušení kontaktu s realitou, extrémní chování vybočující mimo normu

ODDÍL 3

ZRANITELNOST OHROŽENÉ OSOBY

- 1) **Chová se ohrožená osoba rozporuplně ve vztahu k násilné osobě?**
– přestože se chce od násilné osoby odpoutat, udržuje s ní pravidelné nebo nepravidelné kontakty, popírá a omlouvá akce násilníka, svaluje vinu na sebe
- 2) **Má z násilné osoby extrémní strach?**
– tzn. hladina strachu výrazně ovlivňuje její sebeobraně chování, strach ohroženou osobu traumatizuje a ochromuje její jednání
- 3) **Má ohrožená osoba problém se zajištěním svého bezpečí?**
– riziko je velké, pokud ohrožená osoba nemá znalosti o tom, kde a jak hledat pomoc, není schopna zajistit své bezpečí, nezná svá práva, má malé nebo žádné kontakty s přáteli a s původní rodinou
- 4) **Existují objektivní překážky, které brání zajištění bezpečí pro ohroženou osobu (nejenom v místě bydliště, ale i v zaměstnání)?**
– tato místa nezaručují bezpečí, chybí podpora od jiných osob, zdroje pomoci nejsou rychle a lehce dosažitelné, existuje problém s dopravní obslužností
- 5) **Má ohrožená osoba závažné osobní problémy?**
– např. problémy se zaměstnáním, s financemi, problémy právního rázu, mentální problémy, problémy s užíváním návykových látek

Institut vykázání

Vykázání dle zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky

Hlava VII zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky

§ 44

(1) Lze-li na základě zjištěných skutečností, zejména s ohledem na předcházející útoky, důvodně předpokládat, že se osoba dopustí nebezpečného útoku proti životu, zdraví anebo svobodě nebo zvláště závažného útoku proti lidské důstojnosti, je policista oprávněn vykázat tuto osobu z bytu nebo domu společně obývaného s útokem ohroženou osobou (dále jen „společné obydlí“), jakož i z bezprostředního okolí společného obydlí. Policista je oprávněn tuto osobu vykázat i v její nepřítomnosti.

(2) Vykázání trvá po dobu 10 dnů ode dne jeho provedení. Tuto dobu nelze zkrátit ani se souhlasem ohrožené osoby. Podáním návrhu na vydání předběžného opatření podle občanského soudního řádu 12) v průběhu vykázání se doba vykázání prodlužuje do dne nabytí právní moci rozhodnutí soudu o tomto návrhu.

(3) Vykázání oznámí policista ústně vykázané i ohrožené osobě a vyhotoví potvrzení o vykázání, které jim předá proti podpisu. Součástí potvrzení o vykázání je vymezení prostoru, na který se vykázání vztahuje, uvedení totožnosti ohrožené a vykázané osoby, poučení o právech a povinnostech vykázané osoby a adresa útvaru policie, u kterého si může vyzvednout kopii úředního záznamu o vykázání. Odmítne-li ohrožená nebo vykázaná osoba potvrzení o vykázání převzít nebo odmítne-li písemně potvrdit jeho převzetí, policista tuto skutečnost uvede v úředním záznamu.

(4) Není-li vykázaná osoba vykázání přítomna, poučení o jejích právech a povinnostech v souvislosti s vykázáním jí policista poskytne při prvním kontaktu. Je-li to možné, policista této osobě předá potvrzení o vykázání, v opačném případě ji poučí o možnosti převzít potvrzení o vykázání a kopii úředního záznamu o vykázání u příslušného útvaru policie; součástí poučení je i údaj o adrese tohoto útvaru.

(5) Nesouhlasí-li vykázaná osoba s vykázáním, může proti němu na místě podat námitky, které policista uvede v potvrzení o vykázání. Policista námitky předá bez zbytečného odkladu krajskému ředitelství příslušnému podle místa vykázání (dále jen „příslušné krajské ředitelství“). Vykázaná osoba může dále do 3 dnů ode dne převzetí potvrzení o vykázání podat příslušnému krajskému ředitelství námitky písemně. Lhůta pro podání námitek počíná běžet dnem následujícím po dni, kdy došlo k převzetí potvrzení o vykázání a je považována za dodrženu, jsou-li námitky nejpozději v její poslední den předány k poštovní přepravě nebo podány u příslušného krajského ředitelství. O tomto právu policista vykázanou osobu poučí před předáním potvrzení o vykázání.

(6) Shledá-li příslušné krajské ředitelství, že podmínky pro vykázání nebyly splněny, vykázání ukončí a o této skutečnosti vyrozumí ohroženou a vykázanou osobu bez zbytečného odkladu.

§ 45

(1) Vykázaná osoba je povinna

- a) opustit neprodleně prostor vymezený policistou v potvrzení o vykázání,
- b) zdržet se vstupu do prostoru podle písmene a),
- c) zdržet se styku nebo navazování kontaktu s ohroženou osobou,
- d) vydat policistovi na jeho výzvu všechny klíče od společného obydlí, které drží.

Policista vykázanou osobu poučí o následcích neuposlechnutí výzvy podle písmene d) 13).

(2) Vykázaná osoba má právo

- a) vzít si ze společného obydlí věci sloužící její osobní potřebě, osobní cennosti a osobní doklady před splněním povinnosti podle odstavce 1 písm. a),
- b) vzít si v průběhu vykázaní ze společného obydlí věci podle písmene a) a věci nezbytné pro její podnikání nebo pro výkon povolání; právo lze uplatnit jedenkrát a pouze v přítomnosti policisty, policista o výkonu tohoto práva ohroženou osobu předem informuje,
- c) ověřovat provedení vykázaní zejména na čísle tísňového volání 158,
- d) vyzvednout si kopii úředního záznamu o vykázaní u příslušného útvaru policie.

(3) Policista poskytne vykázané osobě bez zbytečného odkladu informace o možnostech jejího dalšího ubytování a v souvislosti s tím nezbytnou součinnost. Od této osoby dále vyžádá adresu pro doručování.

§ 46

Policista poučí ohroženou osobu o

- a) možnosti podání návrhu na vydání předběžného opatření podle občanského soudního řádu 12),
- b) možnosti využití psychologických, sociálních nebo jiných služeb v oblasti pomoci obětem násilí a
- c) následcích vyplývajících z uvedení vědomě nepravdivých údajů, k nimž policista při vykázaní přihlíží.

§ 47

(1) Územní rozsah prostoru, na který se vykázaní vztahuje, určí policista podle míry požadavku účinné preventivní ochrany osoby ohrožené útokem. Je-li v důsledku vykázaní ohrožen provoz objektu nebo znemožněn výkon zaměstnání vykázané osoby, policista o této skutečnosti bezodkladně vyrozumí provozovatele objektu nebo zaměstnavatele vykázané osoby za účelem přijetí potřebných opatření.

(2) Při provádění úkonů souvisejících s vykázaním policista zajistí přítomnost nezúčastněné osoby; to neplatí, hrozí-li nebezpečí z prodlení.

(3) Do 24 hodin od vstupu policisty do společného obydlí zašle policista kopii úředního záznamu o vykázaní příslušnému intervenčnímu centru 14) a soudu, který je příslušný k rozhodnutí o návrhu na vydání předběžného opatření podle občanského soudního řádu 12). Pokud ve společném obydlí žije nezletilá osoba, zašle kopii úředního záznamu o vykázaní v této lhůtě i příslušnému orgánu sociálně-právní ochrany dětí.

(4) Policista ve lhůtě 3 dnů od vykázaní provede kontrolu, zda vykázaná osoba dodržuje povinnosti vyplývající z vykázaní.

(5) O provedených úkonech a opatřeních provede policista úřední záznam.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Eliška Graciasová
Katedra:	Ústav speciálněpedagogických studií
Vedoucí práce:	Mgr. Lucie Křeménková Ph.D
Rok obhajoby:	2011

Název práce:	Aspekty fyzického a psychického zneužívání žen v partnerském vztahu.
Název v angličtině:	The aspects of physical and physic abuse of women in partnership
Anotace práce:	Bakalářská práce se zabývá definicí domácího násilí a charakteristikou osob, kterých se domácí násilí týká. Je také poukázáno na možnosti pomoci, které může oběť využít. Respondenty bakalářské práce jsou dvě ženy, které se staly obětí domácího násilí a byly ochotny na výzkum bakalářské práce poskytnout informace.
Klíčová slova:	Agrese Násilí Oběť
Anotace v angličtině:	This bachelor thesis investigate characteristics of person, who take a part in violence in partnership. Thesis also refer about possibilities to help victims. The respondent of bachor thesis are two women who have been victims and who were willing to provide information for bachor thesis.
Klíčová slova v angličtině:	Aggression Violence The victim
Přílohy vázané v práci:	1. Dotazník sara dn. 2. Zákon o vykázaní z bytu.
Rozsah práce:	45 stran
Jazyk práce:	Čeština